

sind, erkenne ich dieselben an der verschiedenen Färbung der Füße. Typische *Anser albifrons* haben in diesem Alter im frisch geschossenen Zustande orange gelbe Füße, während bei *intermedius*-Exemplaren die Füße eine zitronengelbe Färbung haben.

Nur als Unikum möchte ich die Rothalsgans, *Branta ruficollis* PALL. anführen, welche zwar in sehr geringer Anzahl, aber seit den letzten Jahren jährlich auf der Hortobágy-Puszta vorkommt.

A vadludak viszonylagos gyakorisága a Hortobágyon.

Irta: SZOMJAS LÁSZLÓ.

Hogy milyen számarányban fordulnak elő a különféle vadludak a Hortobágyon, arra nézve pontos feljegyzések alapján készült lőjegyzékek szolgáltat adalékokat, amelyeket a becslés és megfigyelés útján aztán kiegészíthetnek.

Hat esztendőre visszamenő lőjegyzékek a következők:

	1920	1921	1922	1923	1924	1925	Összesen
<i>Anser albifrons</i> SCOP.	66	85	120	180	172	204	827
„ <i>erythropus</i> L.	4	2	10	8	11	27	62
„ <i>fabalis</i> LATH.	13	2	11	17	6	9	58
„ <i>neglectus</i> SUSHK.	1	.	.	2	.	3
„ <i>ferus</i> BECHST.	1	.	2	2	1	6
<i>Branta ruficollis</i> PALL.	1	1

Megjegyzem, hogy az *Anser fabalis*-ok nagyjából Tiszaeszláron lőttem.

Legkorábban, már szeptember elején érkezik hozzánk a *kis lilik* (*Anser erythropus*). Ezek csak rövid ideig maradnak nálunk, mondhatnám csak átvonulnak. Szeptember végén jelentkezik az *Anser albifrons* és *fabalis*, melyek állandóan vonulnak északra felől néha november végéig. Legtömegesebben november elején vannak. Ha beköszönt a tél, akkor itt hagyják a vidéket, de tavasszal az első esővel vagy kiolvadáskor már újra itt vannak. Március elején vannak a legnagyobb számban, március második felében mindig kevesebben lesznek és április elején már csak néhány elkésett csapat vonul nagy magasságban északra felé.

A *fabalis*-ok a tiszamenti vetéseket szeretik legjobban, az *albifronsok* a Hortobágyot lepik el és becslésem szerint ezek alkotják a hortobágyi vadludak 90%-át. Ezek nagyrésze kijár a hortobágy széli vetésekre és este behuz a puszta vizeire, de igen sok egész nap bent marad a legelőkön s a gulyaállásokon és telkeken a tippán-füvet eszik. Az utóbbi években különösen kevés a *fabalis* a Hortobágy vidékén, míg Tiszaeszláron talán 50%-át a libáknak ez a faj képezi. Ha enyhe tél van, úgy el sem vándorolnak. 1925. dec. elején 16 fokos hidegben még itt voltak a *fabalisok*. Az *albifronsok* 1926. február hó 2-án jöttek vissza.

1925. év november hó 10., 11., 12. és 13-án lőttem 105 darab libát a Hortobágyon, melyből 100 darab *A. albifrons* volt, 5 *A. erythropus*. Becslésem szerint ez alkalommal is 90% *A. albifrons*, 5% *A. erythropus*, 5% *A. fabalis* volt. Ezt nemcsak az elejtett fajokból konstatáltam, hanem a hangjukat figyelve is körülbelül ezt az arányt állapítottam meg. Ugy látszik, hogy az *A. albifrons*-oknak ez a terep felel meg jobban, — nagy síkság és tiszta gazmentes vizek. Az *A. fabalis*-ok inkább a szántóföldekkel vegyes kisebb gazos tavakat kedvelik.

Az *A. neglectus* nálunk elég gyakori. Apám és bátyám többet ejtettek el.

A *Branta ruficollis* 1921. év óta minden évben előfordult a Hortobágyon, így 1924. nov. 15-én is hallottunk és láttunk egyet s a Nimród-Vadászujság 1925. dec. 1-sei számában közölt hír szerint lőttek is egyet.

Külön kell megemlékezni a Hortobágyon előforduló fehér libákról, amelyekről eddig minden esetben kiderült, hogy albinók. Az *Anser fabalis* egy részleges albinója, melynek jobb szárnya fehér volt, — az 1909., 1910. és 1911. évek tavaszain megjelent a Tiszaeszlár határában elterülő Gellértszék-tavon és egy-két heti ittartózkodás után elvonult társaival. Ősszel sohasem láttuk, csak 1911. év november hó 8-án találkoztunk vele a Hortobágyon. Azóta nem láttuk.

1924. október hó 4-én a Hortobágyon a Pentezugban fedeztem fel egy albinó *Anser-albifrons*-t, melyet távesövemmel tisztán felismertem a mellén lévő fekete foltjairól; háta kissé sárgás fehér. Nagy távolságról golyóval elhibáztam. Október 22-én újra találkoztam vele ugyanazon a helyen. November hó 14-én egyenesen a Pentezugba mentem, ahol ismét gyönyörködhettem benne. Ez a hely igen kedves tanyája a vadludaknak.

1925. március havában lerándultam, hogy megfigyelhessem tavaszi visszatérését s 7-én megérkezve már ott találtam megszokott helyén és határozottan felismertem, hogy ugyanaz a sárgás árnyalatu példány, melyet az előző ősszel többször láttam.

Körülbelül 2 kilométerrel távolabb ugyancsak a Pentezugban megfigyeltem egy másik albinó *Anser albifrons*-t, amely egy óriási csapatban ült (cca 300.000), ez már majdnem teljesen albinó volt, hátán egy

pár szennyesebb szürkés tollal. Mindkettő igen óvatos volt és mindig a csapat közepe táján tartózkodtak, így lehetetlen volt a megközelítésük.

1925. év őszén csak két ízben mehettem le, október 5-én és nov. 10-én, ez alkalommal nem sikerült velük a találkozás. Pásztoemberek szerint október második felében látták a — fehér libát —, ebben nem is kételkedem, mert többen is állították, hogy ez alkalommal is a Pentezug körül tartózkodott.

1926. március 17-től—28-ig megint a Pentezugban látták és láttam magam is mind a két albinót.

A fehér ludakra vonatkozó megfigyeléseinkből azt a következtetést vonjuk le, hogy a vonuló vadlud-csapatok meghatározott utvonalon vonulnak és megszokott helyükön szeretnek megtelepedni, amint pl. a *darvak*-nak is megvannak a maguk „*daru-szálló*“-helyei, amelyek mindig ugyanazok.

Die relative Häufigkeit der Wildgänsearten im Hortobágy.

VON LADISLAUS SZOMJAS.

Bezüglich der relativen Häufigkeit der Wildgänsearten im Hortobágy ergibt auch meine genau geführte Schussliste einige Beiträge, welche dann durch die Schätzungen auf Grund der Beobachtung ergänzt werden können.

Diese, sich auf 6 Jahre beziehende Schussliste ist folgende:

	1920	1921	1922	1923	1924	1925	Zusammen
<i>Anser albifrons</i> SCOP.	66	85	120	180	172	204	827
„ <i>erythropus</i> L.	4	2	10	8	11	27	62
„ <i>fabalis</i> LATH.	13	2	11	17	6	9	58
„ <i>neglectus</i> SUSHK.	1	.	.	2	.	3
„ <i>ferus</i> BECHST.	1	.	2	2	1	6
<i>Branta ruficollis</i> PALL.	1	1

Zu bemerken ist hier, dass der grössere Teil von *Anser fabalis* in Tiszaeszlár erlegt wurde.

Am frühesten, schon Anfang September pflegt *Anser erythropus* anzukommen. Diese verbleibt jedoch nur kurze Zeit hier, fast nur während des Durchzuges. Ende September erscheinen dann *Anser albifrons* und *A. fabalis*, welche dann fast ständig durchziehen bis Ende November

immer von Nordosten her. Die grössten Massen sind Anfang November hier. Beim Eintreten des Winters verlassen sie uns, im Frühjahr sind sie jedoch mit dem ersten Tauwetter wieder hier. Gewöhnlich sind die grössten Massen Anfang März zu sehen; gegen Ende März werden es immer weniger und Anfang April ziehen nur einige verspätete Flüge hoch überhin noch Nordosten.

A. fabalis bevorzugt die Saatengebiete entlang des Tiszaflusses. *A. albifrons* ist im Hortobágy zu finden und bilden diese nach meiner Schätzung 90% aller hier vorkommenden Wildgänse. Ein grosser Teil dieser befliegt während der Tageszeit die Saaten am Hortobágyrande, viele verbleiben jedoch auch bei Tage auf dem Hortobágy und weiden hier das Gras ab. Zur Nachtzeit zieht sich der ganze Bestand in das Hortobágy zurück. In den letzten Jahren ist *A. fabalis* auffallend rar auf dem Hortobágy, während in Tiszaeszlár 50% aller vorkommenden Wildgänse dieser Art angehört. In milden Wintern pflegen sie gar nicht wegzuziehen und waren Anfang Dezember 1925 bei 16 Grad Kälte *A. fabalis* noch hier. *A. albifrons* kehrte schon am 2 Feber 1926 zurück.

Vom 10 bis 13 Nov. 1925 erlegte ich auf dem Hortobágy 105 Gänse, von welchen 100 St. *A. albifrons* und 5 St. *A. erythropus* waren. Nach meiner Schätzung waren zu dieser Zeit im Hortobágy wieder 90% *A. albifrons*, 5% *A. erythropus* und 5% *A. fabalis*. Dieses Verhältnis konnte ich nicht nur aus der Anzahl der erlegten feststellen, sondern auch aus der Beobachtung. Wie es scheint entspricht das Hortobágy-Gebiet — weite Ebene mit freien Wasserspiegeln — mehr der *A. albifrons*, während *A. fabalis* die von Saaten umrandeten kleineren und mit Vegetation bestandenen Teiche bevorzugt.

Auch *A. neglectus* ist ziemlich häufig. Mein Vater und Bruder erlegten davon mehrere.

Branta ruficollis kommt seit dem Jahre 1921 jedes Jahr im Hortobágy vor, so hörte und sah ich auch am 15 Nov. 1924 ein Exemplar und wurde laut der Jagdzeitschrift Nimrod am 1 Dez. 1925 ein Exemplar erlegt.

Ein besonders Kapitel möchte ich den im Hortobágy vorkommenden weissen Wildgänsen widmen, von welchen es sich bisher noch in jedem Falle herausstellte, dass es albinistische Exemplare waren. Ein partieller Albino von *A. fabalis* mit weissem rechten Flügel beobachteten wir in Tiszaeszlár im Frühjahr 1909, 1910 und 1911. Nach einem Aufenthalte von 1—2 Wochen zog derselbe mit seinen Genossen weiter. Im Herbst beobachteten wir diesen Vogel nur ein einzigesmal am 8 Nov. 1911 im Hortobágy. Seit dieser Zeit wurde derselbe nicht mehr von uns gesehen.

Am 4 Okt. 1924 entdeckte ich auf dem Hortobágy im Pentezug einen Albino von *Anser albifrons*, welchen ich mittels Feldstecher auf

Grund der dunklen Flecken der Unterseite bestimmt als solchen erkennen konnte. Die Oberseite war gelblich weiss. Am 22 Okt. befand sich derselbe noch an der nämlichen Stelle, ebenso am 14 November. Am 7 März 1925 war er schon zurückgekehrt und wieder im Pentezug. Ich erkannte ganz bestimmt das nämliche gelblich angeflogene Exemplar, welches ich im vorangehenden Herbste beobachtet.

Etwa 2 Klm. von diesem entfernt entdeckt ich an diesem Tage noch einen Albino von *A. albifrons* inmitten einer ungeheuren, 300.000 Köpfe zählenden Gänseschaar. Dieser Vogel war noch weisser und konnte ich nur an der Oberseite einige schmutziggraue Federn wahrnehmen. Beide Vögel waren ganz ausserordentlich vorsichtig und hielten sich immer in der Mitte grosser Gänseschaarren auf, so dass eine Annäherung derselben unmöglich war.

Im Herbste 1925 begab ich mich nur zweimal, am 5 Okt. und 10 Nov. auf das Hortobágy, diesmal begegnete ich den weissen Gänsen nicht. Die Hirten versicherten mich jedoch, dass die weisse Gans in der zweiten Hälfte des des Oktobers im Pentezug gesehen wurde.

Vom 17-ten bis 28-ten März 1926 wurden die beiden weissen Gänse wieder im Pentezug Gesehen und beobachtete ich dieselben ebenfalls.

Aus den auf das Vorkommen der weissen Gänse bezüglichen Beobachtungen folgern wir, dass die Wildgänse auf ihren Wanderungen ganz bestimmte Wege einhalten und ihnen bekannte Plätze als Raststationen und zum längeren Aufenthalte wählen, ebenso wie es auch bestimmte Kranichherbergen gibt, welche während des Zuges ständig frequentiert werden.

Rómer Flóris madártani adatai a Bakonyból. (Die ornithologischen Daten von Fl. Rómer aus dem Bakony Gebirge.)

Irta: DR. DORNYAY BÉLA.

RÓMER FLÓRIS (1815—1889), a magyar archaeologia egyik uttörője, kezdetben természettudósnaak készült és irodalmi tevékenysége is eleinte főleg e téren mozgott. Egyik legjelentékenyebb alkotása e nemben „*A Bakony*, természetrajzi és régészeti vázlat“ címmel Győrött jelent meg 1860-ban. Ebben föld- és őslénytani és kisebb számu botanikai feljegyzések mellett, körülményeihez képest az állatvilág, főleg pedig a madarak kutatására kevesebb figyelmet fordíthatott. Ő csak az érdeklődést óhajtotta felkelteni a Bakony és annak természeti stb. nevezetességei iránt és még azon édes reményben ringatta magát, hogy az e téren mutatkozó nagy hiányokat természetbuváraink „nemsokára ki fogják pótolni és a Bakony érdekes